

ДО 65-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВІТАЛІЯ ІВАНОВИЧА СУЩАНСЬКОГО

14 листопада 2011 р. виповнилося 65 років видатному українському математику Віталію Івановичу Сущанському, одному із засновників сучасної київської алгебраїчної школи.

Віталій Іванович Сущанський народився в селі Ходорків Попільнянського району Житомирської області. Закінчивши з відзнакою механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка у 1969 р., він вступив до аспірантури. Його науковим керівником став засновник кафедри алгебри і математичної логіки Лев Аркадійович Калужнін. Захистивши у 1971 р. кандидатську дисертацію на тему "Сплетения элементарных абелевых групп и их применение", Віталій Іванович почав працювати на кафедрі алгебри та математичної логіки. Роботи на рідній кафедрі він віддав 33 роки, пройшовши шлях від асистента до її завідувача. У 1991 р. В.І. Сущанський захистив докторську дисертацію "Сплетения, изометрии полуконечных боровских метрик и финитно аппроксимруемые группы", а в 1993 р. отримав звання професора.

Започаткований у Київському університеті Л.А.Калужніним напрям досліджень вінцевих добутків груп був успішно продовжений і розвинений як самим В.І.Сущанським, так і його учнями. У своїх перших працях, які стали основою його кандидатської дисертації, Віталій Іванович розвинув нові підходи до розгляду й характеристики вербальних підгруп у вінцевих добутках груп. Ці дослідження були в руслі тодішнього розвитку комбінаторної теорії груп і, зокрема, теорії многовидів груп. Результати В.І.Сущанського дозволили отримати відповіді на відкриті питання про будову низки важливих групових многовидів, а розроблені Віталієм Івановичем методи дослідження вербальних підгруп стали класичними і досі успішно застосовуються при вивченні різних класів груп.

Найбільш відомим результатом Віталія Івановича є знайдені ним наприкінці семидесятих років минулого століття приклади двопороджених нескінченних p -груп. Існування таких груп дало негативну відповідь щодо розв'язання загальної проблеми Бернсайда і стало основою розвитку нового напрямку в математиці – теорії нескінченно ітерованих вінцевих добутків груп підстановок.

У подальших працях В.І.Сущанського було закладено не тільки основи цього напрямку, а також показано, що мова нескінченно ітерованих вінцевих добутків груп підстановок є тим алгебраїчним апаратом, який може ефективно використовуватися при дослідженні груп автоморфізмів кореневих дерев, груп ізометрій метричних просторів Бера, груп автоматних підстановок.

Наприкінці восьмидесятих років ХХ-го століття Віталій Іванович побудував нові серії нескінченних періодичних груп, що дозволило, зокрема, знайти приклад не локально скінченної p -групи, яка розкладається в добуток локально скінченних підгруп і, тим самим, отримати розв'язок відомої проблеми зі знаменитого Коурівського зошита. В.І.Сущанський отримав низку й інших глибоких результатів з теорії факторизації нескінченних груп.

У дев'яності роки з ініціативи Віталія Івановича розпочинаються дослідження з кількох нових для київської алгебраїчної школи напрямів: теорії напівгруп перетворень, теорії скінченних метричних просторів, теорії груп та напівгруп автоматів, з яких математиками, які так чи інакше співпрацювали з В.І.Сущанським, було отримано низку цікавих і важливих результатів.

Серед наукових досягнень Віталія Івановича останнього десятиліття слід відзначити результати стосовно характеристики класів спряженості в групах автоморфізмів кореневих дерев, побудови автоматів, напівгрупи яких мають проміжний ріст, явного зображення вільних груп нескінченними унітрикутними матрицями, характеристики деяких класів нескінченних локально скінченних груп, алгебри Li , що асоційовані з певними вінцевими добутками груп підстановок.

Творчий доробок В.І.Сущанського нараховує 8 наукових і науково-популярних монографій, близько 130 наукових та понад 50 науково-популярних статей. Багато його наукових праць стали класичними. Їх результати використовують у своїх дослідженнях як відомі математики сучасності, так і молоді науковці, котрі роблять лише свої перші наукові кроки.

Віталій Іванович щедро ділиться своїми науковими ідеями і знаннями з молодими науковцями: під його керівництвом успішно захищено 34 кандидатські дисертації, він був науковим консультантом 5 докторських дисертацій.

В.І.Сущанський був серед засновників і нині є членом редколегій наукових журналів "Математичні студії" та "Algebra and Discrete Mathematics". Він співзасновник, а нині головний редактор єдиного в Україні науково-популярного математичного журналу для школярів та студентів "У світі математики". Він відігравав провідну роль у створенні в Україні спеціалізованих вчених рад з захисту кандидатських і докторських дисертацій з алгебри, теорії чисел, дискретної математики, математичної логіки та теорії алгоритмів.

Щиро бажаємо Віталію Івановичу міцного здоров'я, бадьорості і нових творчих здобутків! Многая літа!

**О. О. Безущак, М. Ф. Городній, Ю. А. Дрозд, В. В. Кириченко, Я. В. Лавренюк,
А. С. Олійник, М. О. Перестюк, А. П. Петравчук, В. Г. Самойленко**

